

Takvanın Ehemmiyeti

Takva; insanın Allah'tan korkması, isyandan ve her türlü günahlardan kendini muhafaza etmesidir.

Takva, insanın bütün benliği ile Allah'a dönmesi ve O'nun emri dairesinde hareket etmesidir.

Takva; insanı Allah'a kavuşturan ve O'nun sevgisine vesile olan en güzel sıfatlardan biridir. Dünyada huzur ve saadette yaşamak, ahirette de sonsuz nimetlere nail olmak, ancak takva ve amel-i salih ile mümkündür. Allah-u Teala'nın imandan sonra en çok sevdiği ve razı olduğu amel takvadır. Bir müttaki müminin imanı, günahlardan kendini muhafaza edemeyen bir insanın imanı ile elbetteki bir değildir. Kendini başta kebirler olmak üzere, günahlardan muhafaza eden bir müminin kalbi aydınlanır, ruhu huzur bulur, imanı kuvvetlenir ve daima inkişaf eder.

Bütün peygamberlerin en büyük seciyesi olan takva ve istikamet, evliya, mürşit ve müçtehitlerin yolu ve şiarı, bütün abitlerin manevi rızkı, şakirlerin basiret nuru ve kamil mü'minlerin de maksad-ı alasıdır.

Nimet-i uzma, saadet-i kübra ve cennet-i ala ehl-i takva içindir. Nurani bir libas olan takva, insanı günahlardan ve ahiret azabından muhafaza eder ve insanın cennete girmesine vesile olur. Nitekim yine bir ayette mealen şöyle buyrulur: *"Ve cennet müttakiler için yakınlaştırılmıştır."*¹ Evet, küfür ve günahlardan sakınan süedalar için, "ne göz görmüş, ne kulak işitmiş ve ne de kalbi beşere huttur etmiş" olan cennetin çeşit çeşit ve ebedi nimetleri onlar için hazırlanmıştır. Onlar için ebedi sürür ve neşe vardır. Dünya ve içindekiler insan için yaratıldığı gibi, cennet de müttakiler için hazırlanmıştır. Dolayısıyla müttakiler cennetin vücuduna ve vüsulüne vesiledirler. Cennetin çiçeği ve süsü müttakilerdir.

Ehl-i takva mukaddes bir zümredir ki, onların büyükleri nebiler ve mürsellerdir. Her meselede olduğu gibi, takvada da bütün mürsellerin seyyidi, nebilerin serveri, müttakilerin senedi, ehl-i takvanın imamı, bütün kainatın fahr-i ebedisi, ins ve cinnin peygamberi olan Hazret-i Muhammed'dir. (s.a.v)

Yine başta dört halife olmak üzere, bütün sahabe-i kiram hazretleri, tabiin ve müçtehidin de ehl-i takvanın önderleri ve mürşitleridir.

Takva ve salih amel hem şeriata, hem akla, hem de mürüvvete muvafık olan en büyük bir meziyettir. Böylece hayatını haram ve günahlardan muhafaza eden bir kimse, insan-ı kamil olmaya liyakat kesbeder ve müttakilerden olur.

Cenab-ı Hak melekleri akıl ve nurdan, insanları ise, şehvetle birlikte akıl nurundan yaratmıştır. İnsanoğlu akıl cihetinden meleklerle, şehvet yönünden ise hayvanlara benzemektedir. Eğer insan, nefs-i emmaresine mağlup olmayıp, takva ve amel-i salih dairesinde yaşarsa daima terakki eder, ala-yı illiyyine çıkar ve meleklerden üstün olur. Eğer nefs-i emmaresine tabi olup her türlü kötülüğü işlerse, esfel-i safilin tarafına gider, hayvandan daha zelil ve daha aşağı bir derekeye düşer.

Büyük alimler buyurmuşlar ki, Kim şunları kendisine farz bilmedikçe tam takva sahibi olamaz:

Beş vakit namazı vaktinde kılmayı birinci vazife bilmek.

Evet, namaz; insanın ruhunu, kabiliyetlerini ve hamiyetini canlandırıp, ruhun hassasiyetini ve kalbin temizliğini temin eder. İbadetin en ulvisi, en mukaddesi ve en mükemmeli namazdır. Zira, Allah'a karşı şükürün en mükemmel şekli ve O'nu ta'zim ve tesbih etmenin en güzel yolu namazdır. Allah'ın rızasını temine en güzel vasıta da yine namazdır Hayatını huzur ve saadetle devam ettirmek isteyen bir insan, namaza devam etmelidir. Zira, "Namaz müminin miracıdır." Hayatını namaz ve diğer ulvi ibadetlerle geçiren bir insan ne kadar bahtiyar ve ne kadar huzurludur.

Namaz içinde insana huzur veren öyle büyük bir sır vardır ki, tarif edilmez. Cenab-ı Hak kullarını günde beş defa kendi manevi huzuruna davet ederek onlarla adeta sohbet ediyor, onların manevi derecelerini arttırıyor ve huzuru ile onları şereflendiriyor. İnsan için Allah'a muhatap olmaktan ve O'nunla böyle ali bir sohbet etmekten daha büyük bir huzur, daha büyük bir izzet ve şeref düşünülebilir mi? Böyle bir davetin ulviyetini ve kıymetini anlayan bir insanın şevk ile o huzura koşması icab eder.

Hasan-ı Basri (ra.) takva hakkında: "Zerre kadar takva sahibi olmak bin nafîle namaz ve oruçtan daha hayırlıdır." diyerek takvanın önemini vurgulamıştır.

2- Gıybet etmemek

Gıybet, bir kimsenin gıyabında hoşlanmayacağı sözler söyleyerek onu arkasından çekiştirmektir. Diğer bir ifadeyle; kendimize söylendiği zaman hoşlanmayacağımız bir sözü, din kardeşimiz hakkında arkasından konuşmaktır. Gıybet, kişinin şahsı, soyu, ahlâkı, işi, dini gibi şeylerde olur.

Allah-u Teâlâ, gıybetin ne kadar çirkin olduğunu, onu yasaklayan şu ayetle ifade etmiştir: *"...Birbirinizin gıybetini yapmayın. Hangi biriniz ölü kardeşinin etini yemekten hoşlanır. Bundan tiksiniyorsunuz öyle değil mi? Muhakkak ki, Allah tövbeleri çok kabul edendir ve çok merhametlidir."* [2](#)

Elmalılı merhum, bu ayetin tefsirinde şöyle der: "Gıybet edilen kimse, orada bulunmayıp söylenen sözü bilmemesi ve o anda savunacak durumda olmaması hasebiyle bir ölü, hem de kardeş olan bir ölü konumundadır" Gıybet edilen yerde

susan kişi de gıybeta ortak olmuştur. Çünkü susmasıyla gıybeti tasdik etmiş olur. Onun için insan, ya gıybet edeni men etmeli veya oradan uzaklaşmalıdır. Peygamber Efendimiz (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *“Bir kimse yanında hakarete maruz kalan bir mümine gücü yettiği halde yardım etmezse, Allah o kimseyi kıyamet gününde insanların önünde rezil rüsyav eder.”*

“Her kim gıyabında kardeşinin kusurlarını söyletmezse, kıyamet gününde Allah da onun kusurlarını örtmeyi tekeffül eder.”

“Ey kalbiyle değil de diliyle iman edenler topluluğu! Müslümanların gıybetini yapmayınız, ayıplarını araştırmayınız. Zira kim kardeşinin ayıp ve kusurlarını araştırırsa, Allah da onun kusurlarını araştırır. Allah kimin kusurlarını araştırırsa, onu evinin içinde bile olsa rezil rüsvay eder.”

Toplum hayatını muhafaza etmek ve müminler arasındaki bağı ve kardeşliği güçlendirmek için İslâm dini gıybeti şiddetle yasaklamıştır. Cenab-ı Hak buyuruyor ki, *“Müminler ancak kardeştirler. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin.”* [3](#)

Ancak fasıkların, alenen günah işleyen ve isyan edenlerin arkasından konuşmak gıybet olmaz. Yani onlardan gelecek zararı önlemek için onların arkasından konuşulabilir.

Gıybetin başlıca sebepleri: Gösteriş, intikam hissini tatmin etmek, başkalarını küçültmek gayesiyle onlarla alay etmek, kendini büyük göstermek için başkalarının ayıplarını ve kusurlarını ortaya koymak ve kıskançlık gibi şeylerdir.

Gıybet insanın ibadet ederek kazandığı sevapların azalmasına ve başkasının günahlarının kendine yüklenmesine sebep olur. Rivayette vardır ki, *“Kıyamet günü bir kimsenin sevap defteri açılır. ‘Ya Rabbi! Dünyadayken şu ibadetleri yapmıştım. Sayfam da bunlar yazılı değil”* der. *“Onlar defterinden silindi, gıybet ettiklerinin defterine yazıldı.”* denilir. *“Kıyamet günü bir kimsenin hasenat defteri açılır. Yapmamış olduğu ibadetlerin yazılı olduğunu görür. “Bunlar seni gıybet edenlerin sevaplarıdır.”* buyrulur.

Bu hakikatlere göre zahmet çekerek ve bir çok sıkıntılara katlanarak yaptığı ibadetlerin sevabını gıybetle yok etmek akıllı insanın işi değildir. Evet, nasıl ateş odunu yer bitirir ise; gıybet dahi salih amelleri ve onların sevaplarını öylece yer bitirir.

Hasan-ı Basri Hazretleri, kendisini gıybet eden birisine bir tabak hurma gönderir. Bunun üzerine o adam, Hasan-ı Basri’ye gelerek; ‘Ben senin gıybetini ettiğim halde, sen bana hediye gönderdin’ deyince, Hasan-ı Basri Hazretleri; ‘Sen bana hasenatını gönderdin, ben de ona mukabil bu hediyeyi gönderdim.’ demiştir. Bu hal, o adamın nedamet ve istiğfarına sebep olmuştur.

Abdullah İbn-i Mübarek’in yanında gıybetten bahsedilince söyle buyurmuş: “Eğer

ben gıybet edecek olursam anamın ve babamın gıybetini ederim. Zira hasenatıma başkalarından ziyade onlar layıktır.”

Peygamber Efendimiz (s.a.v) *“Kim bir kimsenin namusuna veya malına zulüm etmiş ise, dinar ve dirhemini (yani salih amelden başka şeyin) bulunmayacağı günden önce o kimseden helalliğini alsın. Zira zulmü yapanın salih ameli varsa zulüm ettiği miktarda amelinden alınacaktır. İyi ameli yoksa bu sefer mazlumun günahlarından alınıp buna yükletilecektir.”*buyurmuştur.

Peygamber Efendimiz (s.a.v) başka bir hadis-i şeriflerinde de şöyle buyurmuştur: *“Bir kimse için söylenen kusur onda varsa bu söz gıybet olur. Yoksa iftira olur.”* Böylece o insan, iki katlı günah işlenmiş olur. Gıybetin günahından kurtulmak için pişmanlık duymak, tövbe etmek ve gıybet ettiği kişi ile helalleşmek gerekir. Eğer pişmanlık duymadan helallik istense o zaman riya yapılmış olur ki, bu da ayrı bir günahdır.

Cenab-ı Hak Hazret-i Musa’ya (as) vahyetmiş ki, gıybet eden kişi tövbe edip ölse bile, cennete girenlerin en sonuncusu olur. Gıybete devam eden ve tövbe etmeden ölen kişi de cehenneme en evvel gidecektir.

Elhasıl, büyük bir hastalık olan gıybetin zararları nihayetsizdir. Evde, köyde ve şehirdeki bütün sıkıntıların ve huzursuzluğun sebebi gıybettir. Bütün insanlığı tehdit eden terör, fitne ve ihtilal gibi hadiselerin temelinde hep gıybet gibi kötü hasletler vardır.

3- Mümin kardeşine su-i zan etmemek ve kimseyi kötü bilmemek.

Hüsn-ü zan, bir kimse hakkında iyi niyetli olma halidir. Hüsn-ü zan, kalb-i selim ashabında bulunan bir hasse-i celildir. Zira hüsn-ü zan sahibi bir mü’min, insanlar ve hadiseler hakkında daima güzel düşünür ve hoş olmayan hareketleri bile hayra yorar. Hüsn-ü zannın zıddı ise su-i zandır ki; daha çok evhama mağlup olan fertlerde bulunur ve böyle kimseler ömür boyu kalp huzuruyla yaşayamazlar.

Hüsn-ü zan muhabbetin en büyük vesilesi, insanın iç güzelliğinin alameti, saf ve berrak kalblerin eseridir. Hüsn-ü zan yüksek bir ahlâk-ı hasenedir. Bu haslete sahip olanlar başkalarının ayıplarını araştırmazlar. Hiç kimseyi bir ayıbından dolayı hakir görmezler. Şayet herhangi bir kimsede bir kusur ve hata görseler bile, onu ifşa etmez bilakis setrederler, mümkün oldukça ıslahına çalışırlar. Hüsn-ü zan sahipleri, taş yürekli düşmanları bile insafa getirir ve onların sevgisini celbederler.

Cenab-ı Hak, bir ayette mealen: *“Ey iman edenler! Zandan çok sakının; çünkü zanların bir kısmı günahdır. Birbirinizin gizli hallerini araştırmayın.”*⁴ buyurarak, insanların su-i zandan kaçınmalarını emretmiştir. Zira su-i zan, ihtimal üzerine verilmiş bir hüküm olduğundan her zaman isabetli olmaz. Söylenilen veya düşünülen şey o kişide yoksa ona iftira edilmiş olur.

Bir kimsenin mevcut haline bakarak akıbetine hükmetmek büyük bir hatadır. Zira bazı kimseler vardır ki, ömrünü zühd ve takva ile geçirdiği halde, akıbeti iyi neticelenmemiş olabilir. Onun için her insan, akıbetinden daima endişe edip korku içinde olmalıdır.

Bazı kimseler de vardır ki, ekseri hayatını fiske ve fücür ile geçirdiği halde, hidayete erer ve hüsn-ü akıbetle mazhar olabilir. Bu hallerin sırr-ı hikmeti idrakimizin fevkindedir. Bize lazım olan birbirimize daima hüsn-ü zan edip hayır ile dua etmektir. Zira *“Güzel gören, güzel düşünür. Güzel düşünen, hayatından lezzet alır.”*[5](#)

Dikkat edilmesi gereken önemli bir husus da şudur ki; Bir insan, başına her hangi bir musibet gelirse, onu kendi günahlarının ve hatasının neticesi bilip, tevbe ve istiğfar etmelidir. Başkasının başına gelen musibetlerde ise, “Acaba ne etti de bu başına geldi” diyerek, ona su-i zan etmemeli, aksine “Cenab-ı Hak onu bu hadiseyle imtihan ediyor.” demelidir. Belâ ve musibetlerin en şiddetlisi ismet sıfatı ile muttasıf olan peygamberlere gelmiştir. Zira, Cenab-ı Hak ve Hazret-i Peygamber (sav) hakkında hüsn-ü zan vacip, insanlar hakkında hüsn-ü zanda bulunmak ise, sünnettir.

Şunu da belirtmek isterim ki, başkaları hakkında kötü düşünmenin ve onların hareketlerini kötüye yormanın asıl sebebi, insanın kendisinde bulunan kötü ahlâk ve evhamdan kaynaklanmaktadır.

Bediüzaman Hazretleri şöyle buyurmuştur: *“Evet insan hüsn-ü zanna memurdur. İnsan, herkesi kendisinden üstün bilmelidir. Kendisinde bulunan sû'-i ahlâkı, sû'-i zan saikasıyla başkalarına teşmil etmesin. Ve başkaların bazı harekâtını, hikmetini bilmediğinden, takbih etmesin.”*[6](#)

4- Kimse ile alay etmemek.

Bir kimseyle alay etmek, onun ayıplarını ve kusurlarını kötü bir tarzda söylemek, dil ile zem etmek ve bir insanı kerih göreceği bir lakap ile çağırmak, İslam nazarında çirkin ve haramdır.

Bir ayette mealen şöyle buyrulmaktadır: *“Veyl o insanları çekiştirip kaş göz işaretleriyle alay edenlerin bütününe.”*[7](#) Başka bir ayette de *“Ey iman edenler, bir kavim diğer bir kavim ile alay etmesin. Olabilir ki, (o alay edilenler) ötekilerden daha hayırlı olurlar; bir takım kadınlar da diğer kadınlarla (alay etmesin), belki alay edilenler onlardan daha hayırlı olurlar. Bir de kendi kendinizi ayıplamayın ve kötü lakaplarla atışmayın. İmandan sonra fasıklık ne kötü isimdir! Her kim de tövbe etmezse, işte onlar kendilerine zulmedenlerdir.”*[8](#)

Bu ayetlerden de anlaşıldığı gibi, başkalarıyla alay etmek terbiye-i İslamiyeye zıddır. Herhangi bir kimsenin zahirine bakarak onun ile alay etmek, mürüvvete ve ahlaka aykırıdır. Zira insanın şekil ve suretine değil, onun faziletlerine bakılır. Onun için insanlar başkalarına kusur ve ayıp isnat etmemeli, lisanen onu incitecek şeylerden

kaçınmalıdır. İnsanların birbirine lakap takması ve o lakap ile birbirlerine hitap etmesi hürmete münafidir ve asla caiz değildir. Ancak bir Müslümanı güzel bir lakap ile yad etmek bir hürmet alameti olduğundan caizdir. Mesela; Hz. Hamza'ya Allah'ın Arslanı ve Hz. Halid bin Velid'e Seyfullah denilmesi gibi.

Bir kimse, din kardeşine kötü lakaplar isnat ederek onunla alay ettiğinden dolayı pişman olup tövbe etmezse, onun hukukuna tecavüz için, onun hakkına zulüm etmiş olur ve dinen yasak olan bir şeyi işlediğinden dolayı da kendi nefesine zulmetmiş olur. Bir mümin dinen yasak olan bu gibi sözlerden ve hareketlerden son derece sakınmalıdır.

5- Haram'a nazar etmemek.

Bütün kainattaki güzellikleri temaşa edip ibret alan bir göze paha biçilemez. Evet göz; *“Şu kitab-ı kebir-i kâinatın bir mütelaacısı ve şu âlemdeki mu'cizat-ı san'at-ı Rabbaniyyenin bir seyircisi ve şu Küre-i Arz bahçesindeki rahmet çiçeklerinin mübarek bir arısı”* dır.[9](#)

İnsana verilen maddi ve manevi bütün cihazlar birer emanettir. Dolayısıyla insan, bunları dilediği gibi kullanamaz.. Çünkü onları herhangi bir yerden satın almış veya bulmuş değildir. Eğer insan, bu emanetleri Cenab-ı Hakkın rızasına uygun kullanır ve her bir azayı O'nun emrettiği şekilde istimal ederek şükrünü eda ederse, emanete riayet etmiş olur ve cennete layık bir kıymet alır. Eğer bu harika cihazları, nefis hesabına çalıştırıp hakiki sahibine satmazsa en kıymetli cihazları ve gözünü en kıymetsiz şeylerde sarfettiğinden emanete hıyanet cezası görür ve esfel-i safilin tarafına gider.

“Göz bir hassedir ki, ruh ve âlemi o pencere ile seyrederek. Eğer Cenab-ı Hakk'a satmayıp belki nefis hesabına çalıştırsan; geçici, devamsız bazı güzellikleri, manzaraları seyr ile şehvet ve heves-i nefsanıyyeye bir kavvad derekesinde bir hizmetkâr olur.”[10](#)

Demek ki, herkes kendisine emanet edilen şeyleri muhafaza edip etmediğinden ahirette hesaba çekilecektir. Onun için insan bütün ömrünü Allah'ın rızası yolunda geçirmeli ve özellikle gözünü harama bakmaktan sakınmalıdır. Zira, harama nazar nısyan getirir.

Kur'an-ı Kerim'in nazarında imandan sonra en ziyade tutulan esas, takva ve amel-i salihdir. Bu bakımdan takva, saadet ve faziletlerin temelidir. Amel-i salih, Allah'ın emirleri dairesinde hareket ederek kulluk vazifesini yerine getirmektir. Cennete girmenin en büyük vesilesi de yine takva ve amel-i salihdir. Takvanın en büyük esası Allah korkusudur. Çünkü, Allah'tan korkmak insanı her türlü kötülük, zarar ve gûnahtan muhafaza eder.

Kur'an-ı Kerim'de takvanın ehemmiyetini ve faziletini belirten yüz elli kadar ayet-i kerime vardır. Bu ayetlerde Cenab-ı Hak takva sahiplerinin güzel meziyetlerini

belirtmiş ve onları övmüştür. Bu ayetlerden birkaçını zikrederim:

“Allah, ibadetleri ancak müttaki müminlerden kabul buyurur.” [11](#) “Allah, kendisini küfürden ve isyandan muhafaza edenleri sever.” [12](#) “*Biliniz ki, Allah’ın yardımı her cihetle müttakilerle beraberdir.*” [13](#)

“Ey iman edenler! Allah’tan, O’na yaraşır şekilden korkun ve ancak Müslümanlar olarak can verin.” [14](#)

“İman eden ve iyi işler yapanlara, hakkıyla sakınıp (takva ile hareket edip) iman ettikleri ve iyi işler yaptıkları, sonra yine hakkıyla sakınıp (takva ile hareket edip) iman ettikleri, sonra da hakkıyla sakınıp (takva ile hareket edip) yaptıklarını, ellerinden geldiğince güzel yaptıkları takdirde, (haram kılınmadan önce) yaptıklarından dolayı günah yoktur. (Önemli olan inandıktan sonra iman ve iyi amelde sebattır). Allah iyi ve güzel yapanları sever.” [15](#)

Hususen bu ayette iman ve ameli salih iki kere ve takva üç mertebe olarak zikredilmiştir. İnsanın iman edip şirkten korunması mahiyetinde olan ilk mertebe kişinin kendi nefsi ve vicdanı arasında olan bir takvadır. İkincisi, insanın kendisi ile diğer insanlar arasındaki hususlarla ilgili olan takvadır ve üçüncüsü de, insanın kendisi ile Allah arasındaki takvası ve imanıdır. Bu ayette takvanın bu üçüncü derecesini Hamdi Yazır Efendi ihsan olarak zikretmiştir. Nitekim Hz. Peygamber’e (s.a.v) “İhsan nedir?” sorulunca şöyle buyurmuştur: “*İhsan, Allah’ı görüyormuş gibi hareket etmendir. Sen O’nu görmüyorsan, şüphesiz O seni görmektedir.*” Yüce Allah, Bakara suresinin ilk ayetlerinde, takva sahibi olan müttaki insanları övmüş ve onların çeşitli vasıflarını belirtmiştir. Buna göre takva sahibi olan insanlar, hiç tereddüt etmeden hidayet ve kurtuluş yolu olarak Kur’an’ı seçerler; gaybe inanır, beş vakit namazlarını kılar ve helal yoldan elde ettikleri mallarını, Allah’ın yolunda harcarlar. Bütün mukaddes kitaplara iman eder, özellikle ahiret inancı ve hazırlığı içinde olurlar. Bu şekilde hareket eden takva sahipleri, aynı zamanda Allah tarafından övülmüş, hak yolda bulunan ve felaha kavuşacak olan insanlar olarak haber verilmişlerdir.

Başka bir ayette de şöyle buyrulmaktadır: “Allah’ın nazarında en üstün olanınız takvada en ileri olanınızdır. Muhakkak ki, Allah her şeyi bilen ve her şeyden haberdar olandır.” [16](#)

Bu ayetten de anlaşıldığı gibi, insanlar mahiyet itibariyle birbirlerinin aynıdır. Birbirlerine üstünlükleri ne rütbe, ne makam, ne de zenginlikle olmayıp, ancak iman, takva ve amel-i salihin dereceleri nisbetindedir.

Hz. Muhammed (s.a.s) de veda hutbesinde aynı durumu şöyle izah etmiştir: “*Ey insanlar! Rabbiniz birdir. Babanız birdir. Hepiniz Ademdensiniz ve Adem de topraktır, Allah’ın yanında en üstün olanınız takvası en fazla olanınızdır. Araplarla Arap olmayanların birbirine karşı üstünlüğü ancak takva ile dir.*” “*Allah’a karşı takva sahibi olmanızı tavsiye ederim.*”

“İnsanın Cennete girmesine en çok sebep olan şey, onun Allah’a karşı duyduğu takvasıdır.”

“Helal belli, haram da bellidir. Fakat bu ikisinin arasında şüpheli şeyler vardır. Bu nedenle şüphelerden korunan, dinini ve iffetini temiz tutmuş olur. Şüphelere düşen, harama da düşer. Nasıl koruluğun kenarında koyun otlatan çobanın koyunlarının her an koruluğa girme ihtimali varsa, şüpheli şeylerden korunmayanın harama düşme ihtimali de öylece vardır. Haberiniz olsun ki, her hükümdarın koruluğu vardır. Allah’ın korusu da haramlardır.”

Hz. Ömer de (r.a) “Mü’minin keremi, takvasıdır.” diye buyurmuştur. Takva, Yüce Allah’ın inanan kulları için işaret buyurduğu bir toplanma ve yardımlaşma noktasıdır. Bir ayette mealen şöyle buyrulur: *“İyilik ve takvada yardımlaşın. Günah ve düşmanlıkta yardımlaşmayın..”*[17](#)

Takva üç kısımdır: Şirkten takva, ma’siyetten takva ve masivadan takva.

Şirkten Takva: Küfürden, şirkten nefsinin muhafaza etmektir. Her mümin kendini küfürden koruduğu ve uzak tuttuğu için bir derece müttakidir. Her Müslüman kendini bu şirkten muhafaza edebilir. Ancak, tehlikeli olan, şirk-i hafi yani gizli şirk denilen; riyakarlık, kendini beğenme ve meziyetlerini öne sürme, insanların rızasını tahsile çalışma, nimetleri sebeplerden bilme ve bir cemaatin çalışması neticesinde ortaya çıkan güzelliği bir şahsa verme gibi hallerdir. İnsanın bunlardan kaçınması ve çok dikkatli olması gerekir.

Ma’siyetten Takva: Haramların bütününe terk etmektir. Bu, takvanın ikinci mertebesidir ve iman yolunda ilerleyen kamil müminlerin derecesidir. Çünkü bunlar Allah’ın emirlerini yerine getirip yasaklarından kaçınmakla nefislerini cehennem azabından-biiznillah-korumuş olurlar.

Masivadan Takva: Kalbinden masivayı yani Allah’tan gayri her şeyi çıkarıp, kalbini yalnız Cenab-ı Hakk’ın muhabbetiyle doldurup, İlahi azamete delalet eden delilleri tefekkürle meşgul olmaktır. Bütün ibadetleri eda edip, büyük ve küçük günahlardan kendisini muhafaza etmektir. Bu mertebe imanın en ileri mertebesidir.

Bediüzzaman Hazretleri de takva hakkında şöyle buyurmaktadır: *“Bugünlerde Kur’an-ı Hakim’in nazarında imandan sonra en ziyade esas tutulan takva ve amel-i salih esaslarını düşündüm. Takva, menhiyattan ve günahlardan içtinab etmek ve amel-i salih, emir dairesinde hareket ve hayrat kazanmaktır. Her zaman def’i şer, celb-i nef’a racih olmakla beraber; bu tahribat ve sefahet ve cazibedar hevesat zamanında bu takva olan def’i mefasid ve terk-i kebair üss-ül esas olup, büyük bir rüchaniyet kesbetmiş.*

Bu zamanda tahribat ve menfi cereyan dehşetlendiği için, takva bu tahribata karşı en büyük esastır. Farzlarını yapan, kebirleri işlemeyen, kurtulur. Böyle kebir-i azime içinde amel-i salihin ihlasla muvaffakiyeti pek azdır. Hem az bir amel-i salih,

bu ağır şerait içinde çok hükmündedir. Hem takva içinde bir nevi amel-i salih var. Çünkü bir haramın terki vacibdir. Bir vacibi işlemek, çok sünnetlere mukabil sevabı var. Takva, böyle zamanlarda, binler günahın tehacümünde bir tek içtinab, az bir amelle, yüzer günah terkinde, yüzer vacib işlenmiş oluyor. Bu ehemmiyetli nokta niyetiyle, takva namıyla ve gūnahtan kaçınmak kasdıyla, menfi ibadetten gelen ehemmiyetli a'mal-i salihadır.” 18

Saadetlerin en büyüğü, en yükseği takva ile amel-i salihtir. Bu bakımdan takva ve amel-i salih kendine düstur eden müminlerin makam ve mertebeleri daima yükselir.

İmanı muhafaza için, günahlardan kaçınıp emir dairesinde hareket etmek her mümin için gereklidir. Çünkü, günah işleyen bir kimse iman dairesinden çıkmasa bile, küfre giden yola bir kapı açmış olur. Onun için hemen tevbe ve istiğfar etmesi lazımdır. Bediüzzaman Hazretlerinin de ifade buyurduğu gibi;

“Her bir günah içinde küfre gidecek bir yol vardır.”19 Binaenaleyh günahlardan kaçınıp, dinin emirlerini yerine getiren bir insan, imanını bu tehlikeden koruduğu gibi, Allah katında da insanların en çok ikram edileni ve en sevgilisi olur. Bu bakımdan takvanın güzellikleri, meziyetleri saymakla bitmez. Zira insan, kemalata takva ile nail olur. Her müminin şeref ve fazileti takva ve ubudiyeti nispetindedir.

İnsanın Cenab-ı Hakk'ın azabını düşünerek, akibeti hakkında havf ve endişe içinde olması, ubudiyet vazifelerini layıkıyla ifa edemeyeceği korkusuyla titremesi iktiza eder. Bir insanın Allah'tan korkması ve akibetinden endişe etmesi yaratılışın ve aklın gereğidir. Nitekim bir ayet-i kerimede mealen şöyle buyurulmaktadır: *“Biz dünyada, ailemiz içinde iken sonumuzdan endişe ederdik. Ama şükürler olsun ki, Allah bize lütfetti ve bizi, o kavuran ateşten korudu..” 20*

Bundan dolayıdır ki, sahabeler, hatta cennetle müjdelenen aşere-i mübeşşere ve bütün kamil insanlar, akibetlerinden daima endişe edip, hüsn-ü akibet için her an Allah'a niyazda bulunmuşlardır.

Küfe'de dünyaya gelen (Hicri 97) ve Basra'da vefat eden, (Hicri 161) tefsir, hadis ve fıkıh sahasında büyük bir alim ve müçtehid olan, zühd ve takvada örnek gösterilen Süfyan-ı Servi Hazretleri, vefatı esnasında sürekli ağlamakta imiş. Etrafında bulunan talebeleri: Efendi Hazretleri siz hep takva dairesinde yaşadınız ve her hangi bir günahınıza da kimse şahit olmuş değildir. Acaba sürekli ağlamanız nedendir? deyip üzüntülerini bildirmişler. Bunun üzerine Süfyan-ı Servi Hazretleri talebelerine şu ibretli cevabı vermiş: Şunu bilin ki, dağlar kadar günahım olsa asla ağlamam, benim ağlamam ve endişem acaba bu emaneti güzel bir şekilde teslim edip, bu ölüm gediğini iman ile aşıp aşamayacağımdan dolayıdır.

Peygamber Efendimiz (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *“Allah-u Teala buyurur ki, ‘Ey kulum! Emrettiğim farzları yap, insanların en abidi olursun; yasak ettiğim haramlardan sakın, vera sahibi olursun; verdiğim rızka kanaat et, insanların en zengini olursun, kimseye muhtaç kalmazsın.’*

Dinin en büyük faidesi Allah korkusunu kalplere yerleştirmesidir. Her hikmet, güzellik ve iyilik Allah korkusundan doğar. İnsanlara fazilet hissini veren Allah korkusudur. Ahiretteki mükafat ve cezayı düşündüren Allah korkusudur. Bu dünyanın nizamı Allah korkusundandır. Cenab-ı Hak kendisinden korkanı sever ve korkutmaz. Peygamber Efendimiz (s.a.v) bir hadis-i şeriflerinde “Allah korkusundan ağlayan göze cehennem ateşi dokunmaz” buyurmuştur. Allah’tan korkanın ahiretteki yeri cennettir, korkmayanın yeri ise cehennemdir. İmanı kemaline eren bir mümin, Allah’tan korkmaktan lezzet alır. Bediüzzaman Hazretleri de bu konuda şöyle buyurur: *“Evet Halık-ı Zülcelal’inden havf etmek, onun rahmetinin şefkatına yol bulup iltica etmek demektir. Havf, bir kamçıdır; onun rahmetinin kucağına atar. Malumdur ki, bir valide, mesela bir yavruyu korkutup sinesine celbediyor. O korku, o yavruya gayet lezzetlidir. Çünkü şefkat sinesine celbediyor. Halbuki, bütün validelerin şefkatleri, rahmet-i İlahiyenin bir lem’asıdır. Demek havfullahta bir azim lezzet vardır. Madem havfullahın böyle lezzeti bulunsa, muhabbetullahta ne kadar nihayetsiz lezzet bulunduğu malum olur.”* [21](#)

Haşyet-i ilahinin kalplerde tecellisinin tasavvurun fevkinde bir ulviyeti vardır. Bu tecelli Müslüman için büyük bir lütuftur ki, onu isyandan, dalaletten muhafaza ederler. Allah korkusunun hakim olduğu kalpler her iki dünyanın saadetine nail olurlar. Namus, iffet, haysiyet ve şerefin elbisesi Allah korkusudur. Bir insanın kalbinden Allah korkusu silinirse, artık o insanda bu ulvi değerlerden hiçbir eser kalmaz. Bu konuda merhum Mehmet Akif ne güzel demiştir:

Ne irfandır veren ahlaka yükseklik ne vicdandır.

Fazilet hissi insanlarda Allah korkusundandır.

Yürekler çekilmiş farz edilsin havfı Yezdan’ın

Ne ahlakın kalır tesiri katiyen ne de vicdanın.

Evet, Allah korkusu insanları bütün dalaletlerden, tehlikelerden ve nice afetlerden kurtararak sırat-ı müstakime götürür ve insanın aklına nur ve rehber olur. Erbab-ı irfan buyururlar ki “Allah korkusu ikidir:

Biri, Cenab-ı Hakk’ın azabından korkmaktır ki, Allah’a isyan edenlerin korkusu bu kavildendir.

Diğeri ise; Allah-u Teala’nın celal ve azametini tefekkürden meydana gelen bir korkudur. Bu korku -ister melek-i mukarreb olsun ister nebi-yi mürselin olsun-asla onun kalbinden çıkmaz.

Asrımızın en dehşetli ve en büyük tehlikesi olan sefahet yangınına karşı da, ancak takva kalasına sığınmak lazımdır.

Evet, günahların her taraftan sel gibi hücum ettiği günümüzde, nefs-i emmarenin zarar ve tehlikesinden, aldatıcı ve cazibedar hevasatın hücumundan kurtulmanın yegane çaresi takva dairesinde yaşamaktır. Zira, nefisle cihadın en kısa yolu takvadır.

Takva silahıyla mücehhez olan bir insan, nefesine - biiznillah - galip gelir. Nefsini, ilim, irfan ve fazilet ile terbiye eden insan, şerre değil hayra, çirkine değil güzele yönelir. Allah'ın rızasını kazanmak için her türlü meşakkate karşı dayanır.

Ulvî maksatlar için yaratılan insan, sadece yemek, içmek ve zevk etmek için yaratıldığını zannederek, her türlü ahlaksızlığı işlemektedir.

İman, marifet, muhabbet, ibadet, takva, adalet ve istikamet gibi ulvi seciyelerden mahrum olan bir cemiyetten sefahat ve fuhşiyat gibi her türlü fenalık zuhur eder; memleketleri yıkar, aileleri tarumar eder, haysiyet ve şerefleri silip süpürür ve fet ve cemiyetin dünya ve ahiret hayatını zehirler.

İnsan, istidatları cami bir mahluktur. Ona akıl, kalp, hayal, hafıza, vicdan, korku, endişe ve muhabbet gibi nice duygular verilmiştir. Kendisine emanet olarak verilen bu istidatları sayesinde imtihana tabi tutulan insan; bu latifelerin yönünü ahirete çevirirse, manen terakki eder, âlâ-yı illiyyîne çıkar. Eğer onları nefis hesabına çalıştırırsa onlara zulmetmiş olur, emanette hıyanet cezası çeker, hayvandan daha aşağı bir derekeye düşer ve esfel-i safilin tarafına gider. Çünkü o harika cihazatı “*Cehennem'in kapılarını açacak çirkin bir surete çevirmek*” en büyük zulümdür.

Bediüzzaman Hazretleri bu tehlikeye düşmememiz için şöyle buyurur:

“ Aklnızı başınıza toplayınız. Sermaye-i ömür ve istidad-ı hayatınızı hayvan gibi, belki hayvandan çok aşağı bir derecede şu hayat-ı fâniye ve lezzet-i maddîyeye sarfetmeyiniz. Yoksa sermayece en a'lâ hayvandan elli derece yüksek olduğunuz halde, en ednasından elli derece aşağı düşersiniz.”[22](#)

İnsanın dışındaki diğer mahlukatta bu istidat ve latifeler olmadığından, onlar için bir imtihan söz konusu değildir. Cennet ve cehennem, terakki ve tedenni, ala-yı illiyyin ve esfel-i safilin insanın bu istidatları iyi veya kötü kullanılmasının neticeleridir. Bu istidatları Allah'ın emrettiği şekilde kullanan bir insanın kıymetini Bediüzzaman Hazretleri şöyle ifade eder:

“Eğer o istidad çekirdeğini İslâmiyet suyu ile, imanın ziyasıyla ubudiyet toprağı altında terbiye ederek, evamir-i Kur'aniyeyi imtisal edip cihazat-ı maneviyesini hakikî gayelerine tevcih etse, elbette âlem-i misal ve berzahta dal ve budak verecek

ve âlem-i âhîret ve Cennet'te hadsiz kemalât ve nimetlere medar olacak bir şecere-i bâkiyenin ve bir hakikat-ı daimenin cihazatına câmi' kıymettar bir çekirdek ve revnakdar bir makine ve bu şecere-i kâinatın mübarek ve münevver bir meyvesi olacaktır”

İnsana bu ulvi gayeler için verilen bu istidat ve kabiliyetler, geçici dünya zevklerinin ve gayr-i meşru lezzetlerin uğrunda zayi edilirse, insaniyetten hayvaniyet derekesine düşülmez mi?

İnsana emredilen bütün ibadetler ve ona verilen maddî ve manevî bütün cihazatlar birer emanettir. Çünkü onları herhangi bir yerden satın almış veya bulmuş değildir. Eğer insan, bu emanetleri Cenab-ı Hakk'ın rızasına uygun kullanır ve her bir azayı O'nun emrettiği şekilde istimal ederek şükrünü eda ederse, emanete riayet etmiş olur ve cennete layık kıymet alır. Bu harika cihazları, nefis hesabına çalıştırıp, hakiki sahibine satmazsa, en kıymettar cihazat-ı, en kıymetsiz şeylerde sarf ettiğinden, emanette hıyanet cezası görür ve esfel-i safilin tarafına gider.

Eğer bu sefâhet ateşi çabuk söndürülmece sonunda insanı imansızlığa kadar götürebilir. İmansızlık ise, sonu ebedi azaba çıkan en büyük bir tehlikedir. Bediüzzaman Said Nursî bu tehlikeye, şöyle dikkat çeker:

“Karşımda müthiş bir yangın var. Alevleri göklere yükseliyor. İçinde evladım yanıyor, imanım tutuşmuş yanıyor.”

Üstad, o dehşetli yangını söndürmek için hiç durmadan gece gündüz çalışmış ve;

“Kur’ânımız yeryüzünde cemaatsiz kalırsa Cenneti de istemem; orası da bana zindan olur. Milletimizin imanını selâmette görürsem, Cehennem’in alevleri içinde yanmağa razıyım. Çünkü vücudum yanarken, gönlüm gül-gülîstan olur.”²³ diyerek, hamiyet, himmet, şefkat ve merhametin zirvesinde olduğunu göstermiştir.

İnsan, günah işlememe konusunda nefisle ve şeytanla mücadele edip, sabır göstermelidir. Buna *“masiyetten sabır”* denilir. Yusuf (as.), bu konuda çetin ve dehşetli imtihana tabi tutulup, takvası ve Allah'tan korkması sayesinde bu imtihanı kazanmıştır.

Bütün gençler bu konuda Hazret-i Yusuf'u (as) kendilerine rehber edinmeli ve gençliklerini, iffet ve istikamet dairesinde geçirip ebedi gençliği kazanmak için azamî gayret göstermelidirler. Bu da ancak; *“... gençliğinin letâfetini, güzelliğini; Cenâb-ı Hakk'ın lâtif, şirin, güzel bir ni'meti nakta-i nazardan istihsan etmek, sevmek, hüsn-ü istîmal etmek”* ²⁴ le mümkündür.

Gençliği hedefsiz, davasız ve gayesiz olan bir millet, çürümeye ve dağılmaya mahkumdur. Onun için özellikle gençlerimiz, yüksek hedef ve ulvî ideallerle donatılmak suretiyle himmetleri âli tutulmalı ve istikbali omuzlarında taşıyacak büyük insanlar olarak yetiştirilmelidirler. Ancak bu sayede daima iftihar ettiğimiz

şanlı tarihimizin ve güzel mazimizin soluklarını istikbale aktarabiliriz.

Biz nereden yere düştüksek, oradan ayağa kalkacağız. Manevîyat ile kuşanacak, ilimle bezeneceğiz. Herkes bu kudsi davada üzerine düşeni yapmalıdır.

Bediüzzaman Hazretleri: *“Mazi geçmiş, hal malum. Bize bir nesl-i cedid lazım.”* demektedir. Geleceğimizin teminatı olan bu gençlerin eğitilmiş, güzel ahlaklı, dinini, milletini ve ülkesini seven kişiler olarak yetiştirilmesinde milli eğitime de çok büyük görevler düşmektedir. Ancak böyle bir nesil sayesinde tarihin akışı değişecek, senelerdir ezilen, sömürülen, manen öldürülen insanımız, bu gafletten, cehaletten ve tedenniden kurtulacaktır. Evet gençliğimiz uyandı, uyanmaya devam ediyor. Akif'in özlemine çektiği *“ASIM NESLİ”* ve Bediüzzaman'ın müjde verdiği *“NESL-İ CEDİD”* geliyor.

Marifet hazinesi olan Risale-i Nur Külliyyatı, bu felaket ve helaket sırasında bütün insanlığa büyük bir lütuf olmuştur. Bu eserleri okuyan gençler, asrın veba ve taunu hükmünde olan ahlaksızlıktan ve sehâhetten kendilerini muhafaza ederek, kalplerini marifetullah ve muhabbetullahla doldurarak, imanlarını tahkike çıkarmaktadırlar.

Tarihin şهادetiyle sabittir ki, düşmana mağlup olmuş nice milletler daha sonra güçlenerek istiklallerini elde edebilmiş, düşmanlarına galip gelebilmişlerdir. Fakat, ahlâksızlığa, sefahete, zulme ve adaletsizliğe mağlup olan bir milletin kendini toparlaması ve güçlenmesi mümkün olmamıştır, olamaz da. Sefahat nice milletleri tarih sahnesinden silmiştir.

Bunun misalleri çoktur. Roma, Endülüs ve Pers imparatorluğu bunlardan sadece birkaçıdır. Mesela; Romalılarda faziletin bütün güzellikleri inkişaf etmiş; gerek idarecileri ve gerek ahali arasında muhabbet tesis edilmişti. Onlar sefahattan ve ahlaksızlıktan son derece sakınıyor ve faziletli yaşamayı bir şeref sayarlardı. Hanımları ve gençleri son derece iffetli idi. Ancak, İskender Yunanistan'ı fethedince, onlardaki ahlaksızlık ve sefahat Roma'yı istila etmeye başladı. O güzel ahlâk ve faziletin yerine sefahat ve ahlaksızlık hakim oldu. Aile hayatı bozuldu ve tefessüh etti. O olanca ihtişamlı Roma imparatorluğu yıkıldı ve tarih sahnesinden silinip gitti. Ne kanunları ve ne de zenginlikleri onları yıkılmaktan kurtaramadı.

Mevzumuzu Bediüzzaman Hazretlerinin şu veciz ifadeleri ile bitirelim:

“... gençlik gidecek. Sefahette gitmiş ise, hem dünyada, hem âhirette, binler bela ve elemeler netice verdiğini ve öyle gençler ekseriyetle sû-i istimal ile, israfat ile gelen evhamlı hastalıkla hastahanelere ve taşkınlıklarıyla hapishanelere veya sefaletanelere ve manevî elemelerden gelen sıkıntılarla meyhanelere düşeceklerini anlamak isterseniz; hastahanelerden ve hapishanelerden ve kabristanlardan sorunuz. Elbette hastahanelerin ekseriyetle lisan-ı halinden, gençlik saikasıyla israfat ve sû-i istimalden gelen hastalıktan eninler, eyvahlar işittiğiniz gibi; hapishanelerden dahi, ekseriyetle gençliğin taşkınlık saikasıyla gayr-i

meşru dairedeki hareketin tokatlarını yiyen bedbaht gençlerin teessüflerini işiteceksiniz. Ve kabristanda ve mütemadiyen oraya girenler için kapıları açılıp kapanan o âlem-i berzahta -ehl-i keşfelkuburun müşahedatıyla ve bütün ehl-i hakikatın tasdikıyla ve şehadetiyle- ekser azablar, gençlik sû'-i istimalâtının neticesi olduğunu bileceksiniz. Hem nev'-i insanın ekseriyetini teşkil eden ihtiyarlardan ve hastalardan sorunuz. Elbette ekseriyet-i mutlaka ile esefler, hasretler ile "Eyvah gençliğimizi bâdi heva, belki zararlı zayi" ettik. Sakın bizim gibi yapmayınız." diyecekler."

Dipnotlar:

- [1](#) Şuara Suresi 26/90
- [2](#) Hucurat Suresi, 49/12
- [3](#) Hucurat Suresi 49/10
- [4](#) Hucurat Suresi 49/12
- [5](#) Sünuhat, Tuluhat, İşarat
- [6](#) Mesnevi-i Nuriye
- [7](#) Hümeze Suresi 104/1
- [8](#) Hucurat Suresi, 49/11
- [9](#) Sözler
- [10](#) Sözler
- [11](#) Maide Suresi ,5/27
- [12](#) Tevbe Suresi, 9/4
- [13](#) Bakara Suresi 2/194
- [14](#) Âl- i İmrân Suresi 3/102
- [15](#) Maide, 5/93

[16](#) Hucurat Suresi, 49/13)

[17](#) Mâide Suresi, 4/2

[18](#) Kastamonu Lahikası

[19](#) Lem'alar

[20](#) Tur Suresi, 52/26-27

[21](#) Sözlər

[22](#) Sözlər s, 127

[23](#) Tarihçe-i Hayat, s, 630.

[24](#) Sözlər